GAZETA KRAKOWSKA

Nro 72.

Z KRAKOWA DNIA 8 WRZESNIA 1819. ROKU WE SRODĘ

Z Warszawy d. 31 Sierpnia.

Urząd Municypalny Miasta Stołecznego Warszawy.

Dekret Nayiaśnieyszego Pana w d. $\frac{17}{29}$ Lipca r. b. zapadły, stanowiący niejakie zmiany w przepisach Dekretu z d. $\frac{5}{17}$ Października 1816 r. o zaciągu do woyska, w słowach iak następuie:

Wypis z Protokołu Sekretaryatu Stanu Królestwa Polskiego.

Z Bożey Łaski

MY ALEXANDER I.

Cesarz Wszech Rossyy, Król Polski &c. &c. &c.

Gdy przez nadto obszerne tłumaczenia art. 2 postanowienia Naszego z dnia $\frac{4}{17}$ Października 1816 r. o zaciągu wiele osób podciąga się nieprawnie pod wyłączenie od służby woyskowey, a przez takowe nadużycia liczba spisowych znacznie iest umnieyszoną, w zamiarze przeto pogodzenia interessów szczególnych rodzin, z potrzebą zapewnienia woysku dostateczney ilości zaciągowych, po zasiągnieniu zdań ogólnego zebrania Rady Stanu, postanowiliśmy i stanowiemy co następuie:

Art. 1. Skoro w iakiey familii znayduie się dwóch lub więcey synów, a z tych ieden wyłączony iest od zaciągu z iakieykolwiek przyczyny w artykule 2gim Postanowienia wzmiankowanego wskazaney; nie będzie wolno rodzicom lub opiekunom na mocy §. pod Lit. B. tegoż art. wybierać drugiego do wyłączenia od służby, wyiąwszy przypadki wyraźnego kalectwa lub niedołężności, o których tylko Kommissyie Spraw wewnętrznych i Policyi tudzież woyny stanowić będą.

Art. 2. Udzielone art. 2 wzmiankowanego Postanowienia pod Litt. P. ogólne wyłączenie od spisu artystom i rzemieślnikom zmienia się w ten sposób, iż Kommissyie Rządowe Spraw Wewnętrznych i Policyi tudzież woyny, wydawać będą za wspólnem zniesieniem się uwolnienia od spisu przedsiębiercom fabryk i rękodzielni, tudzież artystom maystrom i ich czeladzi według uznania ich użyteczności dla kraiu.

Art. 3. Jeżeli iednak kunszt, rzemiosło i fabryki, których artyści, maystrowie albo przedsiębiercy wyłączeni będą od spisu, tak późniey wygóruią, iż płodów ich z zagranicy sprowadzać nie będzie potrze-

ła, na ten czas rzeczone Kommissyie będą mógły takowe wyłączenia uchylac i udzielać one przedsiębiercom, artystom, rzemieślnikom i ich czeladnikom, których pomnożenia potrzebę interes kraiu wskazywać będzie.

Art. 4. Wyłączeni od spisu art. 2 pomienionego Postanowienia Naszego, na mocy tytułów, które podpaść mogą odmianie, dopóty tylko maią używać tego dobrodzieystwa, dopóki powody takowych wyłączeń trwać będą

Art. 5. Przywiedzenie do skutku ninieyszego postanowienia Naszego, które w Dzienniku Praw umieszczone bydź ma; polecamy Kommissyiom Spraw wewnętrznych i Woyny, w czem do którey należy.

Dan w Petersburgu d. $\frac{17}{29}$ Lipca 1819.

(podp.) *ALEXANDER.*

przez Cesarza i Króla.

(L.S.) Minister Sekretarz Stanu

(pod.) *Ig. Sobolewski.*

Radca Stanu tymczasowie pełniacy obowiązki Ministra Woyny, Jenerał Dywizyi

(podp.) *Hauke.*

Zgodno z Oryginałem:

Minister Sekretarz Stanu

Ig Sobolewski.

Zgodno z oryginałem

Radca Sekretarz Stanu Jen: Brygady,

(podp.) *Kossecki.*

Za Zgodność:

Sekretarz Jeneralny Kommissy Rządowey Spraw Wewnętrznych i Policyi

(podp.) *Aug. Karski.*

W skutku Reskryptu Kommissyi Rządowey Spraw Wewnętrznych i Policyi z daty 26. b. m. z N. $\frac{1111}{1111}$ podaie do wiadomości publiczney.

Działo się na posiedzeniu w Ratuszu Głównym Miasta Stołecznego Warszawy dnia 27 Mca Sierpnia roku 1819.

Radca Stanu Prezydent

Woyda.

Sekretarz Jeneralny

Leśkiewicz.

Z Kielc d. 20 Sierpnia.

Królewsko-Polski Nad-Inżynier Górniczy do Redakcyi Gazety Warszawskiey.

Z otrzymanego doniesienia Gazety Warszawskiey N. 63 pag: 1518 pod napisem: *od brzegów Menu 23 Lipca* o uczynionem doświadczeniu przez Podpułkownika Warnhagen w powiększaniu mocy i siły przez pomieszanie prochu z trocinami w rozbiianiu skał i kamieni, widzę się zniewolonym oznaymić redakcyi, że tu iuż w Kielcach w czasie tegoroczney wiosny za odebraniem z Dziennika Fizycznego Gilberta r. 1818 w 6tey części udzielonego wyciągu z pisma Majora w Korpusie Królewskim, Górniczego i Hutniczego Inspektora Varnhagen w hucie żelazney St. Joa: de Ypanema w Kapitanei St. Paulo w Brezylii pod dniem 20 Kwietnia 1817 r. spisanego, tak ważne odkrycie pierwiastkowo mię doszło, i zarał w kopalniach miedzianey Góry podobne przedsięwzięte doświadczenia zostały, a które zupełnie potwierdziły, że ładunek do rozbiiania skał w iedney części prochu, a w dwóch częściach trocin (podług volumina) pomieszany i zasadzony, ten sam czyni skutek, iak dotąd sam ten volumen prochem samym zasadzony.— Od tego więc czasu, to iest, tegoroczney wiosny, we wszystkich szybach kopalń Miedzianogórskich przy wystrzelaniu skał i kamieni,

ten sposób pomieszania prochu z trocinami iest zaprowadzony, przez co znacznie koszta na kupno prochu zmnieyszone zostały.

Graff.

Z Peterzburga d. 6 Sierpnia d. k.

Jego Cesarska Mość, przybył d. 24 Lipca do Ładieynego-Pola, o godzinie 7mey zrana, zkąd w krótce wyiechał do klasztoru Alexandro Swirskiego, gdzie w obecności N. Pana odprawione zostały modły do Błogosławionego Alaxandra Swirskiego. Za powrotem do miasta N. Podróżny był na mszy w cerkwi SS. Piotra i Pawła i na modłach, potem oglądał budujące się okręty i szpital, poczem w dalszą wyiechał podróż. Dnia 25 o godzie 8mey zrana przybyciem swem uszczęśliwił miasto Wytegry. Radość mieszkańców była do nieopisania. W kościele ucałował krzyż, z którym duchowieństwo spotkało N. Pana: z kościoła udał się do domu kupca Szał-panowa, przeznaczonego na Pobyt Monarchy, gdzie przyiął herbatę i śniadanie: kilkakrotnie potem ukazał się na balkonie, przed którym mnóstwo zebrało się ludu, pragnącego oglądać Monarchę. Gospodyni domu miała szczęście otrzymać w podarunku pierścień brylantowy. O godzinie 10tey N. Pan w dalszą wyiechał drogę; dnia 26 Lipca o godzinie 2giey z południa, przybył do Kargopola, i natychmiast udał się do kościoła Narodzenia Pańskiego, a potem do kościoła Przemienienia Pańskiego. O godzinie 4tey z południa w dalszą wyiechał podróż.

Z Wilna d. 13 Sierpnia d. k.

W końcu przeszłego miesiąca, mieszkańcy Wilna, a szczególniey zaymujący się spławem, widzieli z ukontentowaniem, uczynioną z rozporządzenia Naczelnika szóstego okręgu wodnych kommunikacyy, probę uprzątania raf, w znaczney liczbie żeglugę na rzece Wilii zatrudniaiacych. Proba ta zależała na wydobyciu wielkiego kamienia Szysz zwanego, w mieyscu znanem pod imieniem Łaźnia za Wierszupką, gdzie w czasach osobliwie maley wody, płyty bez zatopiania się przechodzić nie mogły. Trzydniowa praca kilkudziesiąt naiemników pod dozorem urzędnika tuteyszey wodney kommunikacyi, wystarczyła do zniesienia tey zawady, z wielkiem uradowaniem pędzących płyty. A że ta rzeka zawaloną iest w wielu mieyscach poiedynczemi kamieniami i ma różne piaszczyste zasypy, które w żegludze wielkie szkody sprawuią, spodziewać się więc należy, że właściciele pobrzeżni zechcą bydź uczestnikami w przedmiocie uprzątania takowych zawad, każdy według swoiey możności, przez podobne działania, pod przewodnictwem urzędników wodney kommunikacyi; a tym sposobem stopniami uwolniłaby się żegluga na tey rzece od wszelkich zatrudnień.

Z Paryża d. 21 Sierpnia.

Kilku Kardynałów miało u Króla posłuchanie.

Kanclerz Francyi, P. Dambray, przybył tu dla dopełnienia swoiego obowiązku przy rozwiązaniu Xiężny Berry. Działa stoią iuż w gotowosci dla ogłoszenia tego zdarzenia.

W dniu 25 wyznaczone bydź maią pensyie 3 kawalerom orderu Ludwika, którzy w 1757 mianowanemi byli i 80 innym, z których naymłodszy ma 80 lat.

Rozporządzeniem Królewskiem a d.

28 b. m. obiorcze zgromadzenia po departamentach zwołane są na 11 Września, dla obrania wyszłey 3ciey części reprezentantów.

Xiężna wdowa l'Orleanu podpisała 1000 Fr. na pomnik Malherbes, i zewsząd nadchodza liczne składki.

H. Decazes kazał dla miasta Kale zrobić popiersie byłego oswobodziciela iego Eustachego St. Pierre. —— Tenże Minister zabronił okolnikiem używać do balonów gazu, ieżeli nie maią zasłonnika, tudzież oświecać balonów i brać na nie faierwerków. Departamentom, które przez grady uszkodzone zostały, wyznaczył 90, 000 Fr. a uszkodzonem przez pożary 45, 000 Fr.

W wielu departamentach na wzór Paryża zawięzuią się towarzystwa przyiaciół wolności druku.

Pewną iest rzeczą, iż od naydawnieyszych czasów był S. Napoleon, którego imie dano Bonapartemu, nie przewiduiąc wcale przyszłego iego przeznaczenia. S. Napoleon żył i umarł iako męczennik pod panowaniami Cesarzów Diokleciona i Maxyma. Zycie iego opisane iest w żywotach Swiętych, ale nie był w kalendarzu umieszczany. Bonaparte kazał go w d. 16 Sierpnia obok S. Rocha umieszczać, aż nakoniec S. Roch musiał zupełnie ustąpić mieysca iego Patronowi. Przez długi czas obchodził były Cesarz swoie imieniny w d. 15 Sierpnia w Swięto Wniebowzięcia Panny Maryi, iako wigiliią S. Napoleona. Po upadku byłego Cesarza zniknął S. Napoleon z kalendarza, a S. Roch zaiął znowu mieysce swoie.

P. Chateaubriand umieścił w dzienniku swoim Konserwatór artykuł o polityce: w pierwszey iego części rozbiera politykę całey ziemi, a w drugiey opisuie położenie Francyi i 3 iey systematy ministrowski, roialistski i rewolucyyny. Przenosi nad wszystkie roialistski i twierdzi, iż on nad innemi górę weźmie.

Jenerał Pire, którego imie wymazane zostało z listy wygnańców, przybył wczoray do Paryża.

Na drodze z Paryża do Strazburga podróżni wyrzucali z powozu dla ludu tłumaczenie Ewangelisty Mateusza.

Deputowani departamentu Eury Bignon i Dupont przyiętemi w mieście Rouen z tryumfem zostali.

Jenerał porucznik Cesar Berthier, brat zmarłego Xcia Wagram, wypadł w czasie przeiazdzki wodney paraliżem tchnięty z łodzi i utopił się.

Marszałkowa Brune przegrała sprawę przeciw P. Martainville, wydawcy dziennika Biała Chorągiew, o s otwarzenie iey męża. Martainville został za niewinnego uznany, a Marszałkowa skazana iest na zapłacenie kosztów sądowych.

D. 14 b. m. w nocy dobrze ubrany człowiek przypatrywał się w uprzywileiowanym domu grze w karty, i każde poruszenie trzymaiącego bank pilnie uważał. Upatrzywszy bankiera, że wstał na chwilę od stolika, porwał trzy ładunki z 1000 Fr. i wyniósł się z szybkością z izby. Natychmiast wszyscy gracze pobiegli za nim; lecz nadaremnie, nigdzie go nie naleźli; lepszym on był od nich graczem, bo bez stawiania zyskał 1000 Fr.

Z Madrytu d. 9 Sierpnia.

Od powrotu Króla z Sacedon nie mówią tu o niczem, iak tylko o środkach łagodności. Słychać, iż traktat wzglę-

dem ustąpienia Floryd, iakkolwiek niektóre iego punkta nie zgadzaią się z instrukcyią Królewską, będzie wszelako zatwierdzony; ponieważ woli Rząd ponieść z tey strony stratę, niżeli wystawić się na niebezpieczeństwo widzieć przez Ziednoczone Stany wspieranie sprawy rokoszanów południowey Ameryki.

W woyskowości zaszły odmiany: Jenerał Calleia, niegdy Gubernatór Mexyku mianowany iest dowódcą wyprawy Kadyxkiey, a Jenerał Odonell wrócił na dawny urząd Jenerała kapitana Andaluzyi i Kadyxu.

Doniesienia z Karakas są wcale pomyślne: Bolivar będzie zapewne musiał swoiego planu odstąpić udania się wzdłuż rzeki Oronoko do Nowey Grenady, ponieważ Morillo zagraża mu z tyłu od Calaboso i Angusturze. Jona wyprawa rokoszanów pod Jenerałem Urbanietta zagrażać w prawdzie ma z wyspy S. Małgorzaty Porto - Cabalo i Karakas, a Morillo niema dosyć woyska do oparcia się obu tym Naczelnikom; ale że pomiędzy niemi i tak zwanym kongressem Wenezueli zachodzić ma niezgoda, i Mac Gregor iest pobity, spodziewać się zatem należy, iż wysłana z Kadyxu woyska przybędą na czas dla wsparcia Morilla i postawią go w stanie do działania znowu zaczepnie.

Słychać znowu, że Mina żyie, który miał bydź z rozkazu Morilla w południowy Ameryce rozstrzelany.

W Hiszpanii znayduie się 18 Jezuickich kollegiów.

Poseł Angielski domaga się surowych środków przeciw handlowi niewolnikami, który z wyspy Kuby zawsze ieszcze iest prowadzony.

D. 31 Lipca okręt liniiowy Azyia o 74 działach zawinął z Hawanny do Kadyxu z 20 mill. Fr. gotowizny i drogiemi towarami dla Anglii.

Z Londynu d. 20 Sierpnia.

W Manszestrze d. 16 b. m. w poniedziałek przyszło do ważnych kroków. Musiano woyskowey użyć siły do rozpędzenia rozzuchwalonego pospolstwa, przyczem przeszło 80 osób ranionych, a kilka zabitych zostało. Hunt z 17 wspólnikami i 4 kobietami został uwięziony. Magistrat nie przyiął ofiarowaney za niego porękoymii, ponieważ nie sądził, aby tak niebezpiecznemu człowiekowi i iego wspólnikom można pozwolić wolno chodzić.

Zrana ieszcze w poniedziałek wszystkie drogi do Manszestru zapełnione były tkaczami, przędzarzami i niechcącym pracować pospelstwem z pobliskich miast, miasteczek i wsiow. Szli w porządku woyskowem po 5 ludzi razem do miasta; na czele każdey kolomny, która składała się z około 3000 ludzi, szła kobieta z chorągwią, a obok niey kilku ludzi z wielkiemi kiiami, któremi idąc przez ulice tłukli po kamieniach domów nayznakomitszych mieszkańców. Przechody przez miasto na plac S. Piotra, gdzie odbydź się miało zgromadzenie, trwały kilka godzin. Reformatorowie Middletonu, Royton, Oldham i Stockport szli w szyku woyskowym porządnemi kolomnami, zatrzymywali się i postępowali na znak dowodcy. Wszystkie sklepy były zamknięte, i Magistrat napomniał mieszkańców, aby dzieci swoie i służących w domach trzymali. Około godziny 12 zebrało się na powyższym placu 80 do 100,000 ludzi, i z niecierpliwością zdawali się na Hunta oczekiwać. Nako-

niec około godziny twszey przybył on w otwartym powozie; obok niego siedzieli Johson, Moorhouse, Saxton i Swtft, a na koźle Pijak, nazwiskiem Mary Weterworth, trzymaiący chorągiew Stockportskiego związku kobiet i wywiiaiący białą chustką. Obok powozu szło kilkanaście praczek i rozpustnych kobiet, które niosły chorągwie i czapki wolności, daley mnostwo i pospolstwa, zapowiadaiącego klaskaniem i krzykiem przybycie mowcy ludu. Na dwoch karach zrobiono z deszczek mownicę. Pięć chorągwi zostało zatchniętych; na iedney z nich wyrażona była ręka trzymaiąca wagę sprawiedliwości z napisem: "Podatki nałożone bez reprezentantów są niesłuszne i tyrańskie!,, na drugiey był napis: "Miłość,, a niżey: "Połączcie się i bądźcie wolnemi!,, na trzeciey: "Rowna reprezentacyia albo śmierć!,, na czwartey: "Zadney ustawy przeciw wprowadzeniu zboża!,, na piątey: "Umrzeymy iako męże, a nie dozwalaymy obchodzić się z nami po niewolniczemu!,, — Inne kolomnowe chorągwie miały zwyczayne i wiadome iuż napisy. Hunt został przez Johnsona iako prezes zgromadzenia ludowi ogłoszony, poczem nastąpiły przeraźliwe okrzyki radości. Gdy uciszyła się wrzawa, zaczął Hunt mowić; z początku użył wyrazu Obywatele, a potem kochani Ziomkowie. Prosił bardzo, aby się uciszono, ażeby każdy mógł go słyszeć i rozumieć co mowić będzie. Wyraził radość swoią, iż chociaż zgromadzenie odłożonem bydź musiało, przecież nie iest zniesionem, i widzi daleko więcey zgromadzonych przyiacioł, a żeli zię spodziewał. Nieprzyiaciele nasi, dodał, dokazali tego przez swoią zwłokę, co ich niezmiernie gniewać musi. Tak daleko tylko postąpił w swey mowie, gdy spostrzeżono od Manszestru i Cheshire pędem śpieszacą jazdę, która gdy zbliżyła się, uszykowała i dobyła pałasze. Wielki przestrach przeraził pospolstwo i zaczęło na wszystkie strony uciekać. Hunt i Johnson zachęcali pozostałych, aby się cokolwiek zatrzymali, i wykrzyknęli Hurrah! dla okazania nieprzyiemnym tym gościom, że ich się nie obawiaią i pomimo ich ziawienia dopełnią obowiązku dnia tego. Uczyniono zadosyć iego życzeniu i trzykrotnie Hurrah! wykrzykniono. Potem rzekł Hunt: "Sądzę, iż to iest tylko wybieg, aby przerwać nasze obrady, ale spodziewam się, że wszyscy na mieyscu pozostaniecie.,, Zaledwo wyrzekł te słowa, gdy jazda przedarła się do rusztowania, na którym znaydował się Hunt z swoiemi wspólnikami. Otoczyła cały obwod, tak iż nikt uciec nie potrafił. Jeden z officerów zbliżył się potem do Hunta i rzekł: "Mci Panie, iesteś moim więźniem.,, Lecz Hunt nie chciał się tylko cywilney oddać władzy, czemu pierwszy Kommissarz policyi Nadin zadosyć uczynił, i wziął go rownie iak Johnsona; względem zaś reszty żadney nie użyto grzeczności. Jazda opanowała wszystkie chorągwie, poczem lud zaczął kamieniami i błotem na nią rzucać. Jeden z żołnierzy został kamieniem z konia zwalony i na śmierć stratowany. Jazda musiała nakoniec o własnem myśleć bezpieczeństwie, i zaczęła na około siebie rąbać, przyczem wielu z pospolstwa pokaleczonych zostało. Hunt nawet został w rękę cięty. Rusztowanie obaliło się, a przez nacisk ludu zostały słupy anku na-

rożniego domu wywrocone, z którego 30 do 40 widzow spadło, i częścią się po aliczyło, częścią zabiło. Tu przybyły 15ty pułk huzarów i 31wszey piechoty; Hunt został do więzienia odprowadzony i plac z pospolstwa w 10 minutach oswobodzony. Pospolstwo cofaiąc się przez rożne ulice Manszestru, popełniało naywiększe zdrożności. Wiele domów było napastowanych; okna, drzwi, kraty kamieniami powydłukano, i gdzie się dobrze ubrany człowiek pokazał, rzucano na niego kamieniami. W poniedziałek wwieczor panowała przymuszona spokoyność, ponieważ woyska po wszystkich ulicach patrolowały; ale grozby i przeklęstwa wszędzie słyszeć się dały, osobliwie też kobiety rozpuściły swe ięzyki i zapowiaday zemstę. Nazaiutrz rano zgromadziło się pospolstwo na innym placu, New-Gross zwanym, i naywiększe czyniło zdrozności, udało się tam zaraz woysko i musiało ostremi strzelać ładunkami. Kilku zapamiętałych ludzi bronili się pistoletami i zabili dwoch konstablów. Nakoniec i tu przywrocona została spokoyność, iednak obawa nie ustała, i tu nawet w Londynie lękano sią zaburzeń.

Podrożni przeiczdzaiący przez Stockport i Macclesfield zapewniaią, iż wszędzie panuią zaburzenia. W ostatnim mieyscu w wszystkich domach powtłukane są okna. W wieczor na wszystkich wzgorzach paliły się ognie na trwogę. Kupy pospolstwa wrociły w wieczor do tego miasta, pogasiły lampy i wywarły na nowo swoią wściekłość. Wielu mieszkańców wsiadali na konie i wraz z cywilnemi i woyskowemi władzami wyparli nakoniec buntowników. Około godziny 4 przywrocona została spokoyność, i uwięziono do 40 pospolstwa. W Conventry zbuntowali się w poniedziałek i wtorek tkacze, i tak w wszystkich rękodzielnych powiatach panuie teraz niespokoyność.

W pieczęci reformatorów znayduie się czapka wolności.

Watson i Thistlewood dostać się chcieli do kancellaryi Ministra spraw wewnętrznych i mówić z Lordem Sidmouth, ale ich nie wpuszczono. Pewnie złożyć chcieli porękoymiią za swoiego przyiaciela Hunt.

P. Wooler rozpisał na iutro schadzkę, w gospodzie Koronney, dla naradzenia się, iak wyraże, nad mordami w Manszestrze.

Dziś rano gorzało tu w Londynie w 4 mieyscach; na Mary Axe naywiększy był ogień, który wszczął się w domu P. Hallet. Spaliły się 3 domy z przodu i kilka budynków w tyle, pomiędzy któremi łazienki.

Xże Rejent znayduie się teraz w Weymut i oczekiwany iest d. 24 w Brighton, zkąd uda się zaraz do Londynu. Xże Jorku który imieniny swoie obchodził na wyspie Wight, ziedzie tu także w krótce.

Hr. Capodistrias odwiedzili wczoray Lord Castlereagh, Hr. Liwerpool, i Ambassadorowie Francuzki, Rossyyski, Perski, Tureoki i t. d.

W Loyds gospodzie odebrano z' Genui pod d. 7 Sierpnia następuiącą wiadomość: —— „Do Konstantynopola nadeszło d. 5 Lipca doniesienie, że okręt S. Mikołay pod banderą Rossyyską, który d. 7 Czerwca z tego portu do Odessy odpłynął, na Archipelagu został przez rozbóynika morskiego, który lud iego wyrznął,

zatopiony.,,

Ciągle ieszcze trwa woyna na przylądku Dobrey nadziei. Mieszkańcy miasta Kap prawie wszystkie swoie stada utracili, które im Kafrowie zabrali. Piechota Angielska musiała wsiąść na konie dla ścigania tych rabusiów.

Z Jamaiki piszą pod d. 10 Lipca, że Lordowi Cochrane nie udał się powtórny zamysł zniszczenia będących w porcie Callao Hiszpańskich okrętów. Wysłał on łódź napełnioną prochem, Kongrewskiemi racami i innemi niszczącemi narzędziami, która podług jego wyrachowania za wniyściem do portu i użyciem tych narzędzi spalić miała powyższe okręty. Lecz nim doszła do portu rozstrzelaną i zatopioną została z tamteyszych bateryy. Lord Cochrane nim wysłał tę łódź, otrzedz kazał wszystkie będące w porcie obce kupieckie okręty, aby ztamtąd odpłynęły. Ale gdy nie udał mu się iego zamach piekielney machiny, odpłynął sam z Callao nie wiadomo dokąd.

List z Porto-Plata, w Hiszpańskiey części St. Domingo, pod d. 22 Maia opisuie w krótkości położenie tey wyspy iak następuie: —— ,, W republikańskiey części iest rząd łagodny, ustawy są mądre, oboie zaś tak dobroczynnie na charakter ludu działaią, iż ustawy nayściśley są zachowywane. Prezydent Boyer iest człowiek kolorowy, dobrze wychowany i przyiemney postawy, pełen rzetelności i przystępny, zgoła własnie stworzony do kierowania wolnemi ludzmi. Kupiec Francuzki który przybył tam niedawno z zalecaiącym listem od P. Lafayette, został dobrze przyięty i Boyer odpisał iak naygrzeczniey Lafayettowi. W cale inny wystawia widok zostaiąca pod panowaniem Chrystofa część. Chrystof iest czarny kształtny, ale ma odrażaiące iak cała iego rodzina spoyrzenie. Postępowanie iego iest barbarzyńskie i za nic sobie ma życie ludzkie. Wszystko na około niego tchnie despotysmem; słowem iest to Bey Tunetański. Przepych iego Dworu ma coś nakazuiącego, ale lud iest nieszczęśliwy; żołnierze iego sprzykszyli sobie bydź narzędziami iego tyranii i przechodzą kupami pod chorągwie Rzpltey. Twierdza Henry, którą Chrystof kazał zbudować, iest prawdziwą Bastyliną, ma więzienia, iak ta niegdy miała.,, —— Gazeta Goniec zapewnia przeciwnie, że Rząd Chrystofa iest zupełnie konstytucyyny; że ludność ciągle wzrasta i handel kwitnie. Wchodowe cło, które dla wszystkich narodow iest po 10 od sta, zniżone dla Anglii zostało na 5 od sta. Król ten zatrudnionym iest założeniem warowney linii przeciw republikańskiey części. Założył wiele szkół i nawet szkołę wzaiemnego uczenia wedle Lankastra. Uczą tam prawie tylko ięzyka Angielskiego, ponieważ Król zarzucić chce Francuzki.

Z Heidelberga d. 14 Sierpnia.

Uniwersytet nasz nadaremnie zdawał się na inne wynosić, gdyż wczoray nastąpiły tu także badania i uwięzienia. Student Pagenstecher z Herborn został pod sąd Akademicki powołany, słuchany i uwięziony. W tymże czasie Subiektowi tuteyszey Xięgarni, nazwiskiem Kahl, rodem z Darmstadtu, zabrane zostały papiery. Słuchał go Dyrektor miasta, ale po wysłuchaniu został zaraz na wolność puszczony.

Podług doniesień od niższego Renu Doktor Falenius został d. 26 Lipca z Elberf l. do Berlina poprowadzony.

DODATEK
DO Nro 72.
GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 8 WRZESNIA 1819 ROKU WE SRODĘ

Z Brandeburgii d. 24 Sierpnia.

Przyiaciele uwięzionego w Berlinie Professora Jahn, kazali iego wizerunek sztychować, i zebrać się maiące z sprzedarzy pieniądze przeznaczyli na wsparcie iego rodziny. — — Kommissyia dochodząca taynych zamachów odbywa ciągle ieszcze swoie działania, i nieprawda, iakoby iuż swoie badania oddała władzy sądowey.

Z Karlsruhe d. 28 Sierpnia.

Wzmagaiąca się w Niemczech niechęć przeciw żydom zaczęna się i tu okazywać. W nocy z d. 16 na 17 zagrożono Synagodze i znakomitem domom Izraelitów, a między innemi Nadwornemu bankierowi Haber, zburzeniem ich domów i zabóystwem. Po ulicach w nocy słyszeć się kilkokrotnie dało obelżywe słowo Hep! a po kawiarniach żywo przeciw żydom powstawano. Wczoray nawet tak dalece zapomniał się ieden officer, że poważnego Izraelitę, który oprocz tego iest professorem w tuteyszem liceum, mocno znieważył. W Manheimie miały także poruszenia przeciw żydom nastąpić.

Od brzegów niższey Elby d. 27 Sierpnia.

W Hamburgu okazały się także d. 20 b. m. w wigiliią sabbatu niespokoyne poruszenia przeciw żydom. Przy wykrzykiwaniu Hep! spędzono wszystkich żydów kułakami i policzkowaniami z publiczney przechadzki i kawiarniow. Wrzawa pomimo czynności policyi i uwięzienia kilkunastu tersztów zaburzenia trwały od godziny 9 do północy. Senat wydał d. 25 napomnienie, iż wszyscy mieszkancy, iakiego bądź są wyznania, zostaią pod opieką prawa, i że każdy przerywaiący spokoyność publiczną surowo ukarany zostanie.

Niedawno został w Hanowerze zagraniczny officer za nadeszłą rekwizycyią zatrzymany i do kraiu swoiego odesłany. Mowią, iż był zbiegiem z Magdeburga.

Z Inspruka d. 23 Sierpnia.

Wczoray w południe przybył tu z Szwaycaryi Królewic Następca-tronu Pruskiego z Królewicem Fryderykiem Niderlandskim i wysiadł do gościnni pod złotym Orłem. Dziś rano udali się Wysocy Podróżni przez Seefeld w dalszą drogę do Minchen.

Z Frankfortu d. 19 Sierpnia.

Zdaie się, że Królowa szwedzka za

bawi tu dłuższy czas, bo przeniosła się z gościnni do prywatnego mieszkania. Siostra iey była Królowa Hiszpańska, Hrabina Survill ers, ciągle ieszcze choruie. Mowią, iż Królewic Następca tronu Szwedzkiego Oskar odwiedzi tu matkę swoią.

Gońcy Austryiaccy przywożą tu często z Karlsbadu listy do Hr. Buol-Schauenstein i innych bawiących tu Ministrów.

Zbierane tu przez Doktora Hoffmann składki dla rodziny uwięzionego w Berlinie Professora Jahn, wynoszą iuż 479 Zr 46 kr. Nadworny Radca Faust w Ruckenburg chce podobnież zbierać składki.

Z Bruxelli d. 23 Sierpnia.

Xciu Wellingtonowi towarzyszyli w teraźnieyszy podróży do Niderlandów Pułkownicy Jones i Grenville. Tu w Bruxelli nie podał się iako Xże Wellington, ale iako Xże Waterloo. Obeyrzawszy twierdze Niderlandzkie odpłynął d. 19 b. m. napowrót do Anglii. Nie ziściły się zatem wieści o iego podróży do Karlsbadu i do innych okolic.

Pod Mastrychtem założony zostanie obóz, dla ćwiczenia woysk, na które zieedzie nasz Następca tronu.

W Gandawie uwięziono 8 osób, pomiędzy którémi znaydować się ma Saski Baron, który zaciągał ludzi do służby powstańców południowey Ameryki.

Uczone towarzystwo w Kortryk wyznaczyło niedawno dwie nagrody: pierwszą za naylepszą pochwałę w 100 wierszach Kotzebuego; drugą za grobowy napis w 12 wierszach.

Z Włoch d. 12 Sierpnia.

Kardynał Sekretarz stanu Consalvi w Rzymie zachorował na zgniłą gorączkę; lecz wyszedł iuż z niebezpieczeństwa. Dla iego choroby wstrzymane zostały sprawy Kościoła Katolickiego południowych Niemiec.

Malarz Angielski Lawrence odiechał z Rzymu do Neapolu. Tamże odiechał Xże Dentici, który między Rzymem i Neapolem zawarł umowę względem opłat drogowych w Benewencie i Ponte-Corvo.

Arcy-Xżna Maryia Ludwika, Xżna Parmy i Placencyi, zaprowadziła w swoich kraiach stopę monety Francuskiey, która dotąd utrzymaną była w Królestwie Lombardsko-Weneckim. Złote pieniądze w wartości po 20 i 40 Fr. mieć będą z iedney strony napis: „Maryia Ludwika Cesarzowna, Arcy-Xiężna Austryi;„ na drugiey; „Z Bożey Łaski Xiężna Parmy, &c.„ a na brzegu: *Dirige me Domine*!

Xże Kalabryi, Następca tronu obu Sycyliy, odpłynął d. 7 b. m. o godzinie 11 w wieczór z swoią małżonką i rodziną z Neapolu do Sycylii, dla sprawowania władzy Namiestnika Królewskiego. Król odprowadzał swoiego syna przez całą noc aż do wod Capri, zkąd do Neapolu powrócił.

Z Laybachu d. 16 Sierpnia.

D. 13 b. m. spotkało nas dawno upragnione szczęście widzenia w murach naszych J. Cesarzewicowską Mość Następcę tronu Arcy Xcia Ferdynanda, przeciw któremu Gubernator nasz JW. Hr. Sweerts Spork do pierwszey stacyi do Krainburg wyiechał. Jego Cesarzewicowska Mość wiechał o godzinie 6 wieczorem przy wystąpieniu woysk, wystrzałach z dział i radosnych okrzykach ludu do miasta naszego. Zabawił tu dni 2 przez który czas dawał posłuchania, obeyrzał zakłady i osobliwości miasta naszego, a d. 15 rano przy błogosławieństwie ludu i honorach woyskowych odiechał do Idryi.

Od Brzegów Menu d. 25 Sierpnia.

Wczoray o godzinie z południa w zamku Kirchheim w obecności N. Króla Wirtembergskiego Xiężny Ludwiki Wirtemberg kiey, iey Rodziny i Xcia Następcy Sasko - Hildburghausen i iego małżonki, nastąpiło uroczyste zaślubienie J. Cesarzewicowskiey Mci Arcy-Xcia Józefa, Palatyna Węgierskiego, z Xiężniczką Maryią Wirtembergską, naprzód przez Biskupa Ewary, a potem przez Kaznodzieię nadwornego Autel. Po obiedzie odiechał N. Król napowrót do Sztuttgardu.

J. Królewicowska Mość Xże Wilhelm, syn N. Króla Pruskiego, przyiechał d. 23 b. m. do Düsseldorfu.

Xiąże i Xieżna Clarencyi przybyli d. 20 z Meiningen do Frankfortu, zkąd udadzą się do Anglii.

Wielu Ministrów opuściło iuż Karlsbad. Xże Schwarzenberg wyiechał ztamtąd d. 15 dla przepędzenia reszty lata w Worlik.

W Sztuttgardzie obchodzona była d. 17 b. m. pierwsza rocznica dobroczynnego zakładu na pamiątkę Królowey Katarzyny (z domu Wielkiey Xiężny Rossyyskiey) ustanowionego. Obszerny gmach, w którym dawniey zgromadzały się stany, a który J. K. Mość darował temu zakładowi, przydał świetności temu obchodowi.

D. 18 b. m. w wieczór w Kirchberg umarł po krótkiey chorobie naystarszy z panuiących Xiążąt Niemieckich, Xże Chrystyian Fryderyk Karol na Hohenlohe Kirchberg, &c. Rodził się d. 19 Pazd: 1729.

Sławny Astronom Herschel rodem z Niemiec, liczący 84 rok życia, pomimo 60 letniego bawienia w Anglii mówi jeszcze dobrze po Niemiecku. Klima Angielskie nie iest dogodne dla postrzeżeń astronomicznych; Herschel zaledwo tam w roku 100 czystych god in znayduie. Twierdzi on, iż dla dokładnego i zupełnego rozpoznania Nieba potrzeba 900 lat czasu.

W Lipsku u Xięgarza Vossa wyszła także teraz z druku Xiążka Kucharska dla wykwintnego świata.

Austryia, Angliia, Francyia i Szwecyia połączyć się z sobą miały, podług pism publicznych, przez ściśleysze związki.

Przyiaciel konstytucyi Bawarskiey podaie do publiczney wiadomości następuiące pożyteczne wypadki z pierwszego zgromadzenia Stanów: — „1) Ciężary ludu są zmnieyszone; teraz odpadło po 6 kr od każdego Zr. podatku, a po trzech latach ustanie opłata familiyna, która bliska 5tą część całkowitego podatku wynosi. Aż do tego czasu przeznaczona ona iest na spłacenie długu kraiowego, a przez to samo zmnieyszy się iuż ciężar kraiu. 2) Nowe pożyczki nie spadaią na lud, ale są dochodami kraiu zasłonione. Na spłacenie dawnych długów oznaczone są dostateczne fundusze. Wydatki kraiowe są ograniczone, a dochody pomnożone. Kredyt kraiowy tak dalece się polepszył, iż papiery Rządowe podniosły się do 20 od sta, a zatem maiątek kraiowy powiększył się o kilka milliionów. 3) Szkoły kraiowe lepiey uposażone zostały. 4) Dobroczynna ustawa oznaczyła urządzenie gminów, cła dogodniey urządzone zostały, porządek sądownictwa iest ulepszony na zasadzie publicznego spraw odbywania. Proiekta do zaprowadzenia Landratów, i Xiąg hypotecznych przygotowane są do przyszłego zgromadzenia Stanów 5) O wielu zboczeniach administracyi była mowa, co posłuży do ich sprostowa.

nia. Zyczenia ludu dano poznać Rządowi, co nie może iak tylko dobre sprawić skutki, 6) Pomiędzy lud rzucono także dobre nasiona, które wydać koniecnie muszą dobre owoce. 7) Wiele uprzedzeń przeciw reprezentacyyney konstytucyi zniknęło; przekonano się, iż dobry Monarcha zbliżyć się może bez obawy do swoiego ludu; gorliwość zaięła wszystkie członki stanu, i siła narodowa rozwinęła się bez przeszkody, przez co powiększyła się znacznie powaga Rządu i ludu. Słowem konstytucyia dała nam nowe życie, a rzeczą naszą iest starać się o iey utrzymanie!,,

---

Dnia 6 i 7 Września 1819.
Cena zboż rożnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.

	1.		2.		3.		4.	
Korzec	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.
Pszenicy	17	15	17	—	16	—	14	—
— Zyta	11	6	10	—	9	15	9	—
— Jęczmienia	8	—	7	15	7	—	6	—
— Owsa	5	6	5	—	4	15	—	—
— Jagieł	37	—	35	—	34	—	32	—
— Grochu	8	—	7	15	7	—	6	15
— Rzepaku	20	—	19	15	18	—	17	—

Cena Zboża
W Warszawie d. 28 Sierpnia.

Korzec Pszenicy od Złp.	19	do 30.
— — Żyta — —	14	— 17
— — Jęczmienia — —	13	— 17.
— — Owsa — —	8	— 10.
— — Grochu — —	14	— 15.

Cena Zboża
W Gdańsku d. 27 Sierpnia.

Łaszt 28 Korcy wynoszący.

Pszenicy od Złp.	720	do 900.
Żyta — —	480	— 500.
Jęczmienia — —	340	— 400.
Owsa — —	340	— 360.
Grochu — —	560	— 600.

Bieg Pieniędzy
W Krakowie d. 7 Września.

	Złp.	gr.
Czer. Zł. Holl: monetą Courant	19	6.
— detto Cesarski .	19	—
Fryd. Pruskie . . .	35	—
Luidor	36	—
złoto frankowy . . .	32	—
Szeluy Wiedeńskie za 100	230	—
Złoty ryński Szeinami	1	26

DONIESIENIA

W dniu 13 Września r. b. o godzinie 10 ranney w Krakowie przy Ulicy Grodzkiey w Kancellaryi Kómornika pod L. 119 odbędzie się Licytacyia na wydzierżawienie Dochodów na lat dwa od 29 Września 1819 r. poczynaiąc z mieszkań domu pod L. 30 na Kazimierzu Katolickim położonego oraz ogrodu przyległego do tegoż Domu należącego Agneszki Styrno Wdowy własnego, a popołudniu o godzinie 2 wydzierżawione zostaną mieszkania domu na Piasku pod L. 50 sytuowanego do P. Fryderyka Schindler należącego na rok ieden. Zaś w dniu następnym 14 b. m. i r. o godzinie 10 z rana także w Kancellaryi podpisanego Komornika wydzierżawionemi zostaną dochody z mieszkań Domu na pierwszym piętrze na Kazimierzu Zydowskim pod L. 107 sytuowanego znayduiących się izb trzech. Życzący sobie naymu opatrzeni w vadium złp. 68 w mieyscu i czasie oznaczonym znaydować się zechchcą. —— Dan w Krakowie d. 6 Września 1819 r.

Kawecki, Komor:

W Dobrach Dobiesławicach pod Kosyycami znayduią się cztero-letnie Buhaie namiastku Tyrolskiego, i trzech-letnie Barany namiastku Hiszpańskiego każdego czasu do sprzedania. Życzący sobie kupna zechce się na mieysce zgłosić.

Dominium iedno leżące od Krakowa milę iednę na trakcie Lubelskim, składaiące się z pięciu Wsi, iest w chęci wypuszczenia propinacyią w tychże Dobrach od nadchodzącego S. Michała. Ktoby takową więc zadzierżawić sobie życzył, ma się udać do W. Antoniego Wentzel, Kupca w Handlu pod Krzystoforami, gdzie o Warunkach tegoż Wydzierżawienia wiadomość powziąść może.